

Spomienka na RNDr. Jozefa Pevného, CSc.

(* 21. 3. 1935 – † 17. 7. 2021)

V sobotu 17. júla 2021 zomrel v Bratislave vo veku 86 rokov popredný slovenský paleontológ RNDr. Jozef Pevný, CSc.

Narodil sa 21. marca 1935 v Bratislave v rodine lekára. Jeho život negatívne ovplyvnili udalosti 2. svetovej vojny. Pre svoj židovský pôvod bol spolu s rodičmi a bratom perzekvovaný. Po okupácii krajiny nacistickými vojskami v roku 1944 bol s rodičmi internovaný v tábore v Seredi a neskôr deportovaný do Terezína. Po vojne dokončil v Bratislave základnú školu a v rokoch 1946 – 1953 absolvoval stredoškolské gymnaziálne štúdium, ktoré zakončil maturitou. V roku 1953 sa stal poslucháčom Fakulty geologicko-geografických vied Univerzity Komenského v Bratislave, odbor základný geologický výskum. V roku 1958 po úspešnom završení vysokoškolského štúdia štátnymi záverečnými skúškami nastúpil pracovať do Geologického ústavu Dionýza Štúra v Bratislave na oddelenie mezozoika. V roku 1974 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu na tému *Rhynchonellidné brachiopoda jury Západných Karpát*. Jeho školiteľom bol akademik Michal Maheľ.

Po nástupe do GÚDŠ sa Dr. Jozef Pevný v rámci úloh riešených na oddelení venoval štúdiu brachiopódov mezozoika Západných Karpát, hlavne v pohoriach Malé Karpaty, Strážovské vrchy, ale aj Žiar, Nízke Tatry, Malá Fatra a Veľká Fatra. Známe sú jeho výskumy týkajúce sa brachiopódov z bradlového pásma, Čachtických vrchov, Humenských vrchov a Slovenského krasu.

Postupom času svoju pozornosť popri brachiopódoch zameriaval aj na výskum amonitov predovšetkým z Bielych Karpát a okolia Východnej. Participoval aj na biostratigrafickom vyhodnotení hlbokého vrtu MLS-1 na lokalite Podskalka spracovaním amonitov a brachiopódov.

Na podnet akademika Michala Maheľa sa RNDr. Jozef Pevný, CSc., začal zaoberať štúdiom konodontov a holotúrií. Stal sa jedným z priekopníkov konodontovej biostratigrafie na Slovensku. Jeho práca z roku 1970 *Über die Anwesenheit von Trias-Conodonten in den Westkarpaten*, na ktorej sa podieľal spolu s bulharským špecialistom na konodony Dr. Kirilom Budurovom, patrí k prvotinám, ktoré priniesli výsledky výskumu týchto fosilných zvyškov z územia Slovenska, konkrétne zo Slovenského krasu. Konodony

a holotúrie sa tak dostali do centra vedeckého bádania Dr. Jozefa Pevného. Nadviazal kontakty aj s ďalšími zahraničnými odborníkmi zaoberajúcimi sa problematikou konodontov a holotúrií. Spolupracoval hlavne s Dr. Sándorom Kovácsom z Maďarska. Štúdium týchto mikrofosilných zvyškov postupne rozširoval aj na ďalšie oblasti Západných Karpát. Známe sú jeho početné práce týkajúce sa výskumu konodontov a holotúrií triasového veku z tektonických jednotiek silicika (Slovenský kras) a hronika (Strážovské vrchy, Nízke Tatry, Veľká Fatra, Považský Inovec, Levice ostrovy).

Poznatky získané detailným skúmaním brachiopódov, konodontov a holotúrií stredného a vrchného triasu zúročil v rokoch 1976 – 1980, keď sa pokúsil o ich stratigrafickú koreláciu.

RNDr. Jozef Pevný, CSc., pri svojich bádaniach úzko spolupracoval s mapujúcimi geológmi a ďalšími špecialistami – paleontológmi. Táto spolupráca vyústila napr. aj do vyčlenenia nových litostratigrafických jednotiek – korytnických vápencov a trlenského súvrstvia. Spolu so svojimi kolegyňami sa v rokoch 1981 – 1984 významnou mierou zaslúžil o vypracovanie elaborátu *Indexové fosílie triasu Západných Karpát (ramenonožce, konodony, lastúrniky a ulitníky)*.

Aktívne sa zapojil do spolupráce v rámci medzinárodného projektu *IGCP Project 198*, ktorej výsledkom bola práca zameraná na prehľad a rozšírenie brachiopódov anisu a norika v oblasti severného okraja Tetýdy (*Anisian and Norian Brachiopods of the Tethys Region*).

Zúčastnil sa na exkurzii a pracovnom zasadnutí projektu *IGCP Project 198* vo Švajčiarsku a v rámci bilaterálnej spolupráce na exkurzii v Gruzínsku.

RNDr. Jozef Pevný, CSc., bol aktívnym účastníkom viacerých domácich i zahraničných medzinárodných sympózií, resp. konferencií. Okrem iných podujatí sa zúčastnil aj na sympóziu o brachiopódoch v Anglicku (1969), na konferenciách o faune konodontov v Maďarsku (Budapešť 1979), Bratislave (1980) a Hodoníne (1981) a na sympóziu o fosíliách spodnej jury v Maďarsku (Budapešť 1992). V roku 1991 na Celoštátnej paleontologickej konferencii v Prahe spolu so svojim najbližším spolupracovníkom RNDr. Milanom Havrilom formou postera „uviedli do

života“ nový poddruh konodonta *Gladigondolella curvica-rinata* n. ssp.

Počas dlhého obdobia bol členom Pander Society – me-dzinárodnej skupiny zaoberajúcej sa konodontmi.

Meno RNDr. Jozefa Pevného, CSc., je neodmysliteľne spojené s prekladateľskou činnosťou anglického a nemeckého jazyka na konferenciách a exkurziách, ale aj s mnohými prekladmi odborných článkov a rôznych príspevkov do geologických časopisov a kníh nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Cudzie mu neboli ani francúzsky a španielsky jazyk.

Nemožno nespomenúť jeho veľký koníček – obľúbenú výtvarnú činnosť, ktorá mu prinášala do života uspokojenie a pohodu.

GÚDŠ zostal RNDr. Jozef Pevný, CSc., verný po celý svoj aktívny vek až po odchod do dôchodku v roku 1995. Ani v dôchodkovom veku však za sebou natervalo nezatvoril brány tejto inštitúcie a pracoval na skrátenej úvazok na do-hodu o práci až do roku 2006. Na svojich bývalých kolegov nezabúdala ani potom a neraz ho bolo možné stretnúť na pôde ŠGÚDŠ v dobrej nálade s jeho nákazlivým humorom a s neutíchajúcim záujmom o dianie vo svete paleontológie a geológie vôbec.

Jožko, nech Ti je slovenská zem ľahká!

Daniela Boorová a Ondrej Pelech

Obr. 1. RNDr. J. Pevný, CSc., počas 12. česko-slovensko-poľskej paleontologickej konferencie preberá ďakovný list od generálneho riaditeľa ŠGÚDŠ Ing. B. Žeca, CSc., pri príležitosti svojho životného jubilea (foto L. Martinský).

Významné publikácie

Monografie a kapitoly v monografiách

Kullmanová, A., Mahel', M., Franko, O., Gašpariková, V., Kochanová, M., **Pevný, J.**, Snopková, P. a Soviček, S., 1975: Štruktúrny vrt MLS-1 Podskalka (Humenské Pohorie). Region. geol. Západ. Karpát, 5, 75 s.

Vozár, J., Jassingerová, E. a **Pevný, J.** (eds.), 1984: Magmatism of the molasse-forming epoch and its relation to Endogenous mineralization. Problem Commission IX. Working group 3.4: Symposium organized by Dionýz Štúr Institute of Geology in Bratislava in October 18, 1982. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra, 156 s.

Pevný, J., 1988: Anisian and Norian Brachiopods of the Tethys Region. In: Rakús, M., Dercourt, J. a Nairn, A. E. M. (eds.): Evolution of the Northern Margin of Tethys: The Results of IGCP Project 198, Vol. 1, 47 – 60.

Samuel, O., Borza, V., Činčurová, E., Fordinál, K., Galle, A., Hollec, P., Chlupáč, I., Michalík, J., Ondrejčíková, A., Ožvoldová, L., Papšová, J., **Pevný, J.**, Pipík, R., Reháková, D., Štorch, P., Tuba, L., Vaňová, M., Zágöršek, K. a Žit, J., 2000: Geologický slovník, Zoopaleontológia. Bratislava, Št. Geol. Úst. D. Štúra, 527 s.

Molák, B. (ed.), Liščák, P., Böhrer, L., Janočko, J., Jetel, J., Kováčik, M., Lukáčik, E., Michalko, J., Németh, Z., Pašteka, V., **Pevný, J.**, Vozárová, A., Zlinská, A. a Žec, B., 2002: Anglicko-slovenský geologický slovník so zoznamom slovenských názvov. Bratislava, Št. Geol. Úst. D. Štúra, 518 s.

Vedecké články

Pevný, J., 1966: Liassic Brachiopoda from the mountains Čachtické pohorie West Slovakia. Geol. Sbor., 17, 2, 271 – 282.

Pevný, J., 1965: Amonity z Bielych Karpát a z okolia Východnej. Geol. Práce, Zpr., 34, 201 – 208.

Budurov, K. a **Pevný, J.**, 1970: Über die Anwesenheit von Trias-Conodonten in den Westkarpaten. Geol. Práce, Spr., 51, 165 – 171.

Bujnovský, A., Kochanová, M. a **Pevný, J.**, 1975: Korytnica Limestones – A new litho-stratigraphical unit and its fauna. Geol. Práce, Spr., 63, 21 – 53.

Bujnovský, A., Kochanová, M. a **Pevný, J.**, 1979: Trlenská Formation – a new formal lithostratigraphical unit of the Liassic of the Šipruň group. Geol. Práce, Spr. 73, 49 – 60.

Papšová, J. a **Pevný, J.**, 1982: Finds of conodonts in Reifling limestones of the West Carpathians (the Choč and the Strážov nappes). Západ. Karpáty, Sér. Paleont., 8, 77 – 90.

Kochanová, M. a **Pevný, J.**, 1982: Bivalves and brachiopods from Wetterstein limestones of Ostrý vrch (Malé Karpáty Mts.). Západ. Karpáty, Sér. Paleont., 8, 7 – 40.

Kochanová, M. a **Pevný, J.**, 1984: Triasové a jurské lastúrníky, ulitníky a ramenonožce Strážovských vrchov. Geol. Práce, Spr., 81, 63 – 86.

Pevný, J., 1984: Conodonts and holothurian sclerites of the Strážov nappe north of Mojtiň. Západ. Karpáty, Sér. Paleont., 9, 165 – 172.

Polák, M., Havrila, M., Filo, I. a **Pevný, J.**, 1996: Gader Limestones – a new lithostratigraphic unit of the Hronicum in the Veľká Fatra Mts. and its extension in the Western Carpathians. Slovak Geol. Mag., 3 – 4, 293 – 310.

Pevný, J. a Salaj, J., 1997: The Anisian-Ladinian boundary at Zakázané (Slovak Karst, Western Carpathians). Zem. Plyn Nafta., 42, 2, 97 – 149.

Potfaj, M., Boorová, D., Fordinál, K. a **Pevný, J.**, 2000: Stratigrafia mladšej jury a staršej kriedy bradla Žiačik na základe mikro- a makrofosílií. Geol. Práce, Spr., 104, 38 – 39.

Použitá literatúra

Ohel, D., 2020: Stretnutie tých, čo prežili šoa. Bratislava, Post Bellum SK, 75 – 76.